

ДАР БОРАИ ҲИФЗИ ПИРЯХҲО

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилии ҳифзи пиряхҳоро ҳамчун объектҳои муҳити зист ва манбаъҳои стратегии захираҳои об муайян менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- 1) **глятсиология** - илм дар бораи омӯзиши яхҳои табиӣ дар сатҳи замин, атмосфера, гидросфера, литосфера, реча, ташаккул ва инкишофи онҳо;
- 2) **захираҳои барф ва ях** - манбаъҳои оби ҳама намудҳои барф ва яхҳо дар сатҳи замин, литосфера ва гидросфера;
- 3) **криосфера** - қитъаи сатҳи замини дорои захираҳои об дар шакли саҳт ё аз ҳад хунук;
- 4) **қӯли пиряхӣ** - обанбори дар натиҷаи обшавии пирях ва (ё) қабатҳои барфӣ дар сатҳ ё қисми канории пирях бавучудомада;
- 5) **қабати устувори барфӣ** - қабати барфи тамоми зимистон ё фосилаи на кам аз як моҳ маҳфузмонда;
- 6) **маҷмуи пиряхҳо** - маҷмуи шаклҳои релефи дорои пиряхҳо ва таҳшинҳон пиряхӣ;
- 7) **минтақаи санитарии ҳифзи пиряхҳо** - ҳудуди ҳамшафати пиряхҳо бо речаи махсуси муҳофизатии тибқи тартиби пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраргардида;
- 8) **пирях** - ҳаҷми бузурги яхи табиӣ дар натиҷаи табдили боришоти саҳти атмосферӣ бавучудомада;
- 9) **пиряхи набзӣ** - пиряхи дорои хусусияти дар натиҷаи лағжиши якдафъина ё мунтазам гузаштан аз ҳолати мувозина ба ҳолати ғайримувозина;
- 10) **пиряхшиносӣ** - ҷузъи таркибии илми глятсиология дар бораи омӯзиши ташаккулёбӣ, тағйирёбӣ, таркиб ва хосиятҳои физикии пиряхҳо;
- 11) **таркиби изотопии пирях** - маҷмуи унсурҳои ба ҳам монанди кимиёвӣ пиряхҳои дорои миқдор ва хосиятҳои физикии гуногун;

12) **Фехристи давлатии пирахҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон** – номгӯй, маълумоти тавсифӣ ва арзёбишуда оид ба ҳолат, андоза, шаклҳои релефӣ, мавзеи ҷуғрофӣ, хусусиятҳои таркибӣ ва речавии пирахҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

13) **хати барфӣ** - хати муайянқунандаи сарҳади бартарии ғуншавии боришоти саҳти атмосферӣ нисбат ба обшавию бухоршавии барф дар охири давраи коҳишёбии он;

14) **ҳавзаҳои пирахӣ** - ҳавзаҳои дар натиҷаи обшавии пирахҳо бавучудодамада;

15) **ҳифзи пирахҳо** - маҷмуи талабот ва чорабиниҳо оид ба пешгирӣ ва рафъи таъсири манфии ғайриҷаҳидорӣ ба пирахҳо, аз ҷумла омӯзиши қонуниятҳои тақсимоии боришот, қабати барф, ташаккули тармаҳо, речаи обхавосанҷии пирахҳо, манбаҳои ташаккули ҳавзаҳои обҷамъшавӣ, нишондиҳандаҳои таъсири тағйирёбии иқлим ба пирахҳо;

16) **яҳбастигии бисёрсола** - қабати болоии қишри замини дорои ҳарорати манфии чинҳои кӯҳӣ, хок ва набудани обшавии тақрорӣ.

Моддаи 2. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи пирахҳо

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи пирахҳо ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи пирахҳо

1. Сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи пирахҳо маҷмуи тадбирҳои ҳуқуқи ташкилӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, илмӣ ва фарҳангӣ маърифатиро дар бар мегирад.

2. Сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи пирахҳо ба ҳифз ва нигоҳдории пирахҳо ҳамчун манбаҳои стратегӣ захираҳои об барои манфиатҳои аҳоли, соҳаҳои иқтисодиёт, таъмини тавозуни устувори экологӣ нигоҳдории макони зисти намудҳои нодир ва зери хатари нобудшавӣ қарордоштаи олами наботот ва ҳайвонот равона карда шудааст.

Моддаи 4. Принсипҳои асосии ҳифзи пирахҳо

Ҳифзи пирахҳо ба принсипҳои асосии зерин асос меёбад:

1) афзалияти нигоҳ доштани системаҳои экологии ба пирахҳо алоқаманд, баинобатгирии аҳамияти стратегӣ пирахҳо;

2) ошкорбаёнӣ ва шаффофият;

3) мутаносибии манфиатҳои ҷомеа ва тадбирҳои пешгирикунандаи хатари эҳтимоли ба коҳишёбии пирахҳо;

4) ҳавасмандгардонии таҳқиқоти илмӣ пирахшиносӣ.

Моддаи 5. Ҳукуки моликият ба пиряхҳо ва Фонди ҳифзи пиряхҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Пиряхҳо моликияти истисноии давлат мебошанд ва давлат ҳифзи онҳоро кафолат медиҳад.

2. Фонди ҳифзи пиряхҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби маблағҳои созмонҳои байналмилалӣ, грантҳо ва маблағҳои дигар, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, ташаққул меёбад.

БОБИ 2 ТАНЗИМИ ДАВЛАТИИ ҲИФЗИ ПИРЯХҲО

Моддаи 6. Вазифаҳои танзими давлатии ҳифзи пиряхҳо

Вазифаҳои танзими давлатии ҳифзи пиряхҳо аз инҳо иборат мебошанд:

1) ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ, муассисаҳои илмӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, субъектҳои хоҷагидор ва шахсони воқеӣ оид ба омӯзиш, мониторинг ва ҳифзи пиряхҳо;

2) ташкил ва таъмини фаъолияти шабакаи иттилоотии мохворавӣ ва шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо бо мақсади ҷамъовариҳои иттилоотии дахлдор, омӯзишу таҳлили он, таъмини саҳеҳӣ ва пуррагии пешгӯиҳо ва арзёбии вазъи захираҳои барф, назорати раванди ташаққулёбӣ ва инкишофи пиряхҳо;

3) омӯзиши пиряхҳои набзӣ ва кӯлҳои пиряхӣ бо мақсади муайян намудани вазъи онҳо;

4) таҳқиқи ҳавзаҳои пиряхӣ, қабатҳои барфӣ, аз ҷумла қабатҳои устувори онҳо, қитъаҳои азбайнрафтаи пиряхҳо ва хатҳои барфӣ;

5) ташкили корҳои экспедитсионӣ ва таҳқиқоти оид ба омӯзиши пиряхҳо ва захираҳои барф, фаромадани тармаҳо ва пешгирии обхезиҳо, инчунин речаи гидрологии обҳои пиряхӣ дар ҳавзаҳои обҷамъшавӣ ва кӯлҳои пиряхӣ;

6) тайёр намудан ва бозомӯзии мутахассисони соҳаи мониторинг ва ҳифзи пиряхҳо;

7) таъмини мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, бахши хусусӣ, инчунин аҳоли бо иттилоот дар бораи вазъи ҷорӣ ва дурнамои пиряхҳо.

Моддаи 7. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи пиряхҳо

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи пиряхҳо мансубанд:

1) пешбурди сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи пиряхҳо;

2) тасдиқи ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ оид ба ҳифзи пиряхҳо ва истифодаи захираҳои оби пиряхҳо;

3) таъсиси Фонди ҳифзи пиряхҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муайян намудани тартиби истифодаи он;

4) ҳамоҳангсозии фаъолияти вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ташкилоту муассисаҳо, новобаста ба шакли моликият, оид ба ҳифзи пирияхҳо;

5) амалӣ намудани салоҳияти дигари пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 8. Ваколатҳои мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо

1. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист ва мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи танзими истифодаи захираҳои об мувофиқан мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо ва мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба истифодаи захираҳои оби пирияхҳо мебошанд.

2. Ба ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист дохил мешаванд;

1) татбиқи сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо;

2) таҳия ва ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон чиҳати тасдиқ пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо;

3) таҳия ва тасдиқи меъёрҳо, регламентҳои техникӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои меъёрӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо, сифати об ва таркиби изотопии пирияхҳо;

4) мусоидат ба рушди шабакаҳои байналмилалӣ мушоҳидавии пирияхҳо, табодули байналмилалӣ иттилоот оид ба омӯзиш, мониторинг ва ҳифзи пирияхҳо;

5) пешгӯии эҳтимолияти фаромадани тарма ва обҳезӣ, омода намудани пешниҳодҳо чиҳати гузарондани чорабиниҳои пешгирикунандаи офатҳои табиӣ ва таъмини ҳифзи пирияхҳо;

6) ташкил ва таъмини фаъолияти шабакаи иттилоотии моҳвораӣ ва шабакаи давлатии мушоҳидавии пирияхҳо;

7) пешбурди Феҳристи давлатии пирияхҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳияи низоми бақайдгирии пирияхҳо ва захираҳои оби онҳо;

8) амалисозии ҳамкориҳои байналмилалӣ ва таъмини иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи пирияхҳо;

9) амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Ба ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи танзими истифодаи захираҳои об дохил мешаванд:

1) татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи истифодаи захираҳои оби аз пирияхҳо чоришаванда;

2) таҳия ва чиҳати тасдиқ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ оид ба истифодаи захираҳои оби аз пирияхҳо чоришаванда;

3) ташкил ва гузарондани баҳисобгирии давлатии истифодаи захираҳои оби аз пирияхҳо чоришаванда;

4) таҳия ва амалигардонии тадбирҳо оид ба пешгирии коҳишёбии захираҳои оби аз пирияхҳо чоришаванда;

5) амалисозии ҳамкориҳои байналмилалӣ оид ба истифодаи захираҳои оби аз пирияхҳо чоришаванда дар доираи ваколатҳои худ;

б) амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 9. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба ҳифзи пирияхҳо

Ба ваколатҳои мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба ҳифзи пирияхҳо мансубанд;

1) иштирок дар татбиқи сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо;

2) андешидани тадбирҳо чихати ҳифзи пирияхҳо дар маҳал, иштирок дар татбиқи ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо;

3) пешгирии фаъолияти худсаронаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки сабаби расонидани таъсири манфӣ ба пириях ва барфтӯдаҳо мегардад;

4) амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 10. Фаъолият дар минтақаҳои ҷойгиршавии пирияхҳо

1. Дар минтақаҳои ҳифзи санитарии пирияхҳо ҷойгир намудани иншооти истеҳсолии хатарнок ва пешбурди фаъолияти хоҷагидорӣ, ки метавонад ба вазъи пирияхҳо таъсири номатлуб расонад, инчунин ҷойгир кардани маҳсулоти нафтӣ, партовҳои истеҳсолӣ ва истеъмолӣ, истифодаи моддаҳои кимиёвӣ, пеститсидҳо ва дигар моддаҳои зараровар манъ аст.

2. Пешбурди корҳои иқтишофи геологӣ, коркард ва истихроҷи маъданҳои фойданок, сохтмон ва ӯ истифодабарии иншооти зеризаминӣ дар минтақаҳои ҳифзи санитарии пирияхҳо тибқи талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

3. Сайёҳии экологӣ ва варзишию кӯҳгардӣ, кӯҳнавардӣ, чорабиниҳои ҳарбӣ, инчунин гузарондани таҳқиқоти илмӣ дар минтақаҳои ҳифзи санитарии пирияхҳо ва бевосита дар ҳудуди пирияхҳо вобаста ба фасли сол ва речаи махсуси дастрасӣ ба онҳо тибқи талаботи бехатарӣ ва ҳифзи муҳити зист, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст, амалӣ карда мешаванд.

4. Фаъолияти хоҷагидорӣ ва фаъолияти дигари хилофи Қонуни мазкур амалишаванда бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд, боздошт ӯ қатъ карда мешавад.

Моддаи 11. Арзёбии таъсиррасонии фаъолияти хоҷагидорӣ ва фаъолияти дигари банақшагирифташаванда ба пирияхҳо

1. Арзёбии таъсиррасонии фаъолияти хоҷагидорӣ ва фаъолияти дигари банақшагирифташаванда ба пирияхҳо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

2. Гузарондани арзёбии таъсиррасонии фаолияти хоҷагидорӣ ва фаъолияти дигари банақшагирифташаванда, ки метавонад ба вазъи пирияхҳо таъсири номатлуб расонад, хатмӣ мебошад.

3. Хуччатҳои арзёбии таъсиррасонии фаъолияти хоҷагидорӣ ва фаолияти дигар ба пирияхҳо ҳангоми таҳияи хуччатҳои лоиҳавии фаъолияти банақшагирифташаванда омода ва барои ҳулоса ба экспертизаи давлатии экологӣ пешниҳод карда мешаванд.

4. Шахсони воқеӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ҳуқуқ доранд бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди арзёбии таъсиррасонии фаъолияти хоҷагидорӣ ва фаолияти дигар ба пирияхҳо иштирок намоянд.

БОБИ 3. ТАҲҚИҚОТИ ИЛМӢ ВА МОНИТОРИНГИ ПИРИЯХҲО

Моддаи 12. Таҳқиқоти илмии пирияхҳо

1. Таҳқиқоти илмии пирияхҳо аз ҷониби муассисаҳои илмии таҳқиқотӣ амалӣ карда мешаванд.

2. Таҳқиқоти илмии пирияхҳо самтҳои зеринро дар бар мегирад:

1) таҳқиқоти бунёдии илмӣ оид ба омӯзиши пирияхҳо, таҳия ва ҷорӣ намудани тамсилаҳои муосири таҳқиқоти назардошти таъсири тағйирёбии иқлим;

2) гузарондани корҳои илмию таҳқиқотӣ дар соҳаи пирияхшиносӣ ва криосфера, аз ҷумла дар ҳамкорӣ бо муассисаҳои илмии минтақавӣ ва байналмилалӣ;

3) муайян намудани меъёрҳои илмию методии омӯзиши пирияхҳо, инчунин ҳангоми татбиқи ин фаъолият дар шароити махсуси иқлимӣ;

4) амалӣ намудани фаъолият дар самтҳои дигари таҳқиқоти илмӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 13. Мониторинги пирияхҳо

1. Мониторинги пирияхҳо тавассути гузарондани мушоҳидаҳои дарозмуҳлати маҷмӯӣ, омӯзиш, арзёбӣ ва пешгӯӣ кардани ҳолати табиии пирияхҳо, таҳлили раванди таъсири номатлуби тағйирёбии иқлим, таъсири дигари физикӣ, кимиёвӣ ва биологӣ дорои омилҳои табиӣ ва антропогенӣ ба пирияхҳо, инчунин таъсири пирияхҳо ба муҳити зист ва омода кардани иттилооти дахлдор дар ин ҳусус амалӣ карда мешавад.

2. Мониторинги пирияхҳо самтҳои зеринро дар бар мегирад:

1) мушоҳидаи ҳолат ва қонуниятҳои тақсими боришот, қабатҳои барф, ташаккул ва паҳншавии пирияхҳо, нақши онҳо дар таҳаввул ва пешгӯии тағйирёбии вазъи муҳити зист;

2) мушоҳидаи раванди таъсири омилҳои табиӣ, антропогени ва тағйирёбии иқлим ба маҷмуи пирияхҳо, аз ҷумла бо истифода аз технологияи рақамӣ, барномаҳо ва воситаҳои ҷенкунии махсус;

3) истифодаи низоми мониторинги кайҳонии пирияхҳо бо мақсади арзёбии қабатҳои барф, ҳаҷм ва обишавии онҳо;

4) мушоҳидаи ҳолати тармаҳои дар раванди обшавии пиряхҳо ва яхбастагиҳои бисёрсола бавучудомада.

Моддаи 14. Истифодаи натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ оид ба пиряхшиносӣ ва мониторинги пиряхҳо

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ оид ба пиряхшиносӣ ва мониторинги пиряхҳо бо мақсадҳои зерин истифода мешаванд:

1) таҳия ва татбиқи ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ оид ба ҳифзи пиряхҳо ва истифодаи захираҳои оби пиряхҳо;

2) пешгуиҳои вазъи муҳити зист ва ташаккули захираҳои об;

3) таҳияи харитаҳои фаврии барфгӯдаҳо, муайян намудани масоҳат ва сарҳади пиряхҳо, пешгуиҳои лағжиши пиряхҳои набзӣ ва фаромадани тармаҳо бо мақсади пешгирии оқибатҳои номатлуби офатҳои табиӣ марбут ба онҳо;

4) таҳия ва пешниҳоди тавсияҳо оид ба пешгирии таъсиррасонии антропогенӣ ба пиряхҳо ва қабатҳои барф, инчунин таъсири номатлуби обшавии босуръати пиряхҳо ва барфгӯдаҳо ба аҳоли, иқтисодиёт ва муҳити зист;

5) мақсадҳои дигари ба ҳифзи пиряхҳо равонашуда тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 15. Шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо

1. Шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо маҷмуи нуқтаҳои доимӣ ва сайёр, аз ҷумла дидбонгоҳҳо, стансияҳо, расадхонаҳо ва озмоишгоҳҳо мебошанд, ки мушоҳидаи равандҳои ташаккул ва тағйирёбии вазъи пиряхҳо, барфгӯдаҳо ва яхбастагиҳои бисёрсола, захираҳои об, омӯзиши хусусиятҳои ландшафтию иқлимӣ, яхбандӣ, гидрологӣ ва гидрометеорологӣ, инчунин баҳисобгирии сифати об, таркиби изотопӣ, ҳолати санитарии пирях ва барфгӯдахоро дар бар мегирад.

2. Фаъолияти шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо барои гузарондани омӯзиш ва мониторинги онҳо ҷиҳати ҷамъоварӣ, таҳлил, коркард, омода намудани иттилоот ва ба мақомоти дахлдори давлатӣ пешниҳод намудани он равона карда мешавад.

3. Ташкили шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо, аз ҷумла яхбастагиҳои бисёрсола, қатъ намудани фаъолият ё иваз намудани мавзеи ҷойгиронии онҳо бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

4. Шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо қисми таркибии шабакаи давлатии мушоҳидавӣ дар соҳаи обуҳавошиносӣ мебошад.

5. Додани қитъаҳои замин барои ҷойгиронии нуқтаҳои шабакаи давлатии мушоҳидавии пиряхҳо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 16. Маҳзани маълумот дар бораи омӯзиш ва мониторинги пиряхҳо

1. Махзани маълумот дар бораи омӯзиш на мониторинги пирияхҳо маҷмуи маълумоти чамъоваришуда, батартибдаровардашуда, мукамалгардада на хуччатгузоришуда оид ба вазъи пирияхҳо мебошад.

2. Махзани маълумот дар бораи омӯзиш на мониторинги пирияхҳо аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи ҳифзи пирияхҳо ташкил карда мешавад.

3. Иттилоот аз махзани маълумот дар бораи омӯзиш ва мониторинги пирияхҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад.

Моддаи 17. Пирияхҳои фаромарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Вазъи ҳуқуқии пирияхҳои фаромарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, гузарондани корҳои таҳқиқотию илмӣ, мониторинг, арзёбӣ ва ҳифзи онҳо бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

БОБИ 4. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВИ

Моддаи 18. Ҳамкориҳои байналмилалӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо

Ҳамкориҳои байналмилалӣ оид ба ҳифзи пирияхҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, амалӣ карда мешаванд.

Моддаи 19. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 20. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

**Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Эмомалӣ Раҳмон

ш.Душанбе
3 январи соли 2024
№2026

О ЗАЩИТЕ ЛЕДНИКОВ

Настоящий Закон определяет правовые, экономические организационные основы защиты ледников как объектов окружающей среды и стратегических источников водных ресурсов.

ГЛАВА 1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1. Основные понятия

В настоящем Законе используются следующие основные понятия:

- 1) **гляциология** – наука об изучении природных льдов на поверхности земли, атмосферы, гидросферы, литосферы, их режима, формирования и развития;
- 2) **снежно** – ледовые ресурсы источник вод во всех видах снега и льда на поверхности земли, в литосфере и гидросфере;
- 3) **криосфера** – участок поверхности земли, где вода находится в твердой или сильно переохлажденной форме;
- 4) **ледниковое озеро** – водоём, образованный тающим ледником и (или) снежной толщей на поверхности или в краевой части ледника;
- 5) **устойчивый покров снега** – снежный покров, который лежит в течение всей зимы или в интервале не менее одного месяца;
- 6) **ледниковый комплекс** – совокупность рельефных форм, включающих ледники и ледниковые отложения;
- 7) **санитарная зона защиты ледников** – прилегающие к ледникам территория с особым охраняемым режимом, установленным в порядке, предусмотренном законодательством Республики Таджикистан;
- 8) **ледник** – огромная масса природного льда, образовавшаяся в результате трансформации твёрдых атмосферных осадков;
- 9) **пульсирующий ледник** – ледник, которому свойственен переход от состояния равновесия к состоянию неравновесия в результате одноразового или регулярного скольжения;
- 10) **ледниковедение** – составная часть гляциологии, изучающая образование, изменение, состав и физические свойства ледников;

11) **изотопный состав ледника** – комплекс содержащихся в леднике похожих химических элементов, имеющих разную массу и физические свойства;

12) **Государственный реестр ледников Республики Таджикистан** – перечень, описательные и оцененные сведения о состояниях, размеров, рельефных форм, географического расположения, структурных и режимных особенностей ледников Республики Таджикистан;

13) **снеговая линия** – линия, определяющая уровень на земно поверхности, выше которого накопление твёрдых атмосферных осадко преобладает над их таянием и испарением в конце периода абляции;

14) **ледниковые бассейны** – бассейны, образовавшиеся в результате таяния ледников;

15) **охрана ледников** – комплекс требований и мер по предотвращению ликвидации отрицательного воздействия хозяйственной деятельности на ледники, в том числе изучение закономерностей распределения осадков, слоёв снега, формирования снежных лавин, метеорологического режима ледников, источников формирования водосборных бассейнов, показателей влияния изменений климата на ледников;

16) **многолетняя мерзлота** – верхний слой земной коры, характеризующийся отрицательной температурой горных пород, почв и отсутствием повторного протаивания.

Статья 2. Законодательство Республики Таджикистан о защите ледников

Законодательство Республики Таджикистан о защите ледников основывается на Конституции Республики Таджикистан и состоит из настоящего Закона, других нормативных правовых актов Республики Таджикистан, а также международных правовых актов, признанных Таджикистаном.

Статья 3. Государственная политика по защите ледников

1. Государственная политика по защите ледников включает комплекс правовых, организационных, экономических, социальных, научных и культурно-просветительских мер.

2. Государственная политика по защите ледников направлена на защиту и сохранение ледников как стратегических источников водных ресурсов на благо населения, отраслей экономики, обеспечение устойчивого экологического баланса, сохранение среды обитания редких и находящихся под угрозой исчезновения видов растительного и животного мира.

Статья 4. Основные принципы защиты ледников

Защита ледников основывается на следующих основных принципах:

1) приоритетность сохранения экологических систем, связанных с ледниками и принятие во внимание стратегическое значение ледников;

2) открытость и прозрачность;

3) соразмерность интересов общества и мер по предотвращению возможного риска сокращения ледников;

4) стимулирование научных исследований ледниковедения

Статья 5. Право собственности на ледники и Фонд защиты ледников Республики Таджикистан

1. Ледники являются исключительной собственностью государства, и государство гарантирует их защиту.

2. Фонд защиты ледников Республики Таджикистан формируется за счет средств международных организаций, грантов и других средств, не запрещённых законодательством Республики Таджикистан.

ГЛАВА 2. ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЗАЩИТЫ ЛЕДНИКОВ

Статья 6. Функции государственного регулирования защиты ледников

Функциями государственного регулирования защиты ледников являются:

1) координация деятельности государственных органов, научных учреждений, общественных объединений, субъектов хозяйствования и физических лиц по изучению, мониторингу и защите ледников;

2) организация и обеспечение деятельности информационных спутниковых сетей и государственных наблюдательных сетей ледников в целях сбора соответствующей информации, их изучения и анализа, обеспечения точности и полноты прогноза и оценки состояния снежных ресурсов, контроля процесса формирования и развития ледников;

3) изучение пульсирующих ледников и ледниковых озёр в целях определения их состояния;

4) исследование ледниковых бассейнов, снежных слоев, в том числе их устойчивых слоёв, исчезнувших участков ледников и снежных линий;

5) организация экспедиционных и исследовательских работ по изучению ледников и снежных ресурсов, сходу лавин и предотвращению наводнений, а также гидрологического режима ледниковых вод в водосборных участках и ледниковых озёрах;

6) подготовка и переподготовка специалистов в области мониторинга и защиты ледников;

7) обеспечение государственных органов, органов самоуправления посёлков и сёл, частного сектора, а также населения информацией о существующем и прогнозном состоянии ледников.

Статья 7. Компетенция Правительства Республики Таджикистан по защите ледников

К компетенции Правительства Республики Таджикистан по защите ледников относятся:

1) ведение государственной политики по защите ледников;

2) утверждение документов стратегического планирования по защите ледников и использованию запасов воды в ледниках;

3) формирование Фонда защиты ледников Республики Таджикистана в определение порядка его использования;

4) координация деятельности министерств и ведомств, местных исполнительных органов государственной власти, организаций и учреждений независимо от форм собственности по защите ледников;

5) осуществление иных компетенций, предусмотренных законодательством Республики Таджикистан.

Статья 8. Полномочия уполномоченных государственных органов по защите ледников

1. Уполномоченный государственный орган в области охраны окружающей среды и уполномоченный государственный орган в области регулирования использования водных ресурсов являются соответственно уполномоченным государственным органом по защите ледников и уполномоченным государственным органом по использованию водных ресурсов ледников.

2. К полномочиям уполномоченного государственного органа в области охраны окружающей среды относятся:

1) реализация государственной политики по защите ледников;

2) разработка и представление на утверждение в Правительство Республики Таджикистан документов стратегического планирования по защите ледников;

3) разработка и утверждение нормативов, технических регламентов и других нормативных документов по защите ледников, качеству воды и изотопному составу ледников;

4) содействие развитию международных наблюдательных сетей ледников, международному обмену информацией по изучению, мониторингу и защите ледников;

5) прогнозирование вероятности схода лавин и наводнений, подготовка предложений в целях проведения мероприятий по предотвращению природных стихий и обеспечению защиты ледников;

6) организация и обеспечение деятельности информационных спутниковых сетей и государственных наблюдательных сетей ледников;

7) ведение Государственного реестра ледников Республики Таджикистан, разработка системы учёта ледников и их водных ресурсов;

8) осуществление международного сотрудничества и обеспечение выполнения международных обязательств Республики Таджикистан по защите ледников;

9) осуществление других полномочий, предусмотренных законодательством Республики Таджикистан.

3. К полномочиям уполномоченного государственного органа в области регулирования использования водных ресурсов относятся.

1) реализация государственной политики в области использования запасов воды, вытекающих из ледников;

2) разработка и представление на утверждение в Правительство Республики Таджикистан документов стратегического планирования по использованию запасов воды, вытекающих из ледников;

3) организация и проведение государственного учёта использования запасов воды, вытекающих из ледников;

4) разработка и осуществление мер по предупреждению уменьшения запасов воды, вытекающих из ледников;

5) осуществление международного сотрудничества по использованию запасов воды, вытекающих из ледников в рамках своих полномочий;

6) осуществление других полномочий, предусмотренных законодательством Республики Таджикистан.

Статья 9. Полномочия местных исполнительных органов государственной власти и органов самоуправления поселков и сёл по защите ледников

К полномочиям местных исполнительных органов государственной власти и органов самоуправления поселков и сёл по защите ледников относятся:

1) участие в реализации государственной политики по защите ледников;

2) принятие мер по защите ледников на местах, участие в реализации документов стратегического планирования по защите ледников;

3) пресечение самовольной деятельности физических и юридических лиц, приводящей к нанесению отрицательного воздействия на ледники и сугробы;

4) осуществление других полномочий, предусмотренных законодательством Республики Таджикистан.

Статья 10. Деятельность в зонах расположения ледников

1. В зонах санитарной защиты ледников запрещается размещение опасных производственных сооружений и ведение хозяйственной деятельности, которые могут негативно влиять на состояние ледников, а также размещение нефтепродуктов, производственных и потребительских отходов, использование химических веществ, пестицидов и других вредных веществ.

2. Ведение геологоразведочных работ, переработка и добыча полезных ископаемых, строительство или использование подземных сооружений в зонах санитарной защиты ледников осуществляются согласно требованиям законодательства Республики Таджикистан.

3. Экологический и горно-спортивный туризм, альпинизм, военные мероприятия, а также проведение научных исследований в зонах санитарной защиты ледников и непосредственно на территориях ледников осуществляются в зависимости от сезона и специального режима доступности к ним в соответствии с требованиями безопасности и защиты окружающей среды, определёнными законодательством Республики Таджикистан.

4. Хозяйственная и иная деятельность, противоречащая настоящему Закону, ограничивается, приостанавливается или запрещается установленном законодательством Республики Таджикистан порядке.

Статья 11. Оценка воздействия планируемой хозяйственной и иной деятельности на ледники

1. Оценка воздействия планируемой хозяйственной и иной запланированной деятельности на ледники проводится в порядке, установленном законодательством Республики Таджикистан.

2. Проведение оценки воздействия планируемой хозяйственной и иной деятельности, которая может негативно влиять на состояние ледников, является обязательным.

3. Документы оценки воздействия хозяйственной и иной деятельности на ледники подготавливаются при разработке проектов документов запланированной деятельности и предоставляются для заключения государственной экологической экспертизе.

4. Физические лица и общественные объединения имеют право принимать участие в процессе оценки воздействия планируемой хозяйственной и иной деятельности на ледники в порядке, установленном законодательством Республики Таджикистан.

ГЛАВА 3. НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И МОНИТОРИНГ ЛЕДНИКОВ

Статья 12. Научные исследования ледников

1. Научные исследования ледников осуществляются научно – исследовательскими учреждениями.

2. Научные исследования ледников включают следующие направления:

1) фундаментальные научные исследования по изучению ледников, разработка и внедрение современных моделей о ледниках, в том числе с учётом влияния изменения климата;

2) проведение научно – исследовательских работ в области ледниковедения и криосферы, в том числе в сотрудничестве с региональными и международными научными учреждениями;

3) определение научно – методических норм изучения ледников, а также при осуществлении этой деятельности в особых климатических условиях;

4) осуществление деятельности в других направлениях научных исследований соответствии с законодательством Республики Таджикистан.

Статья 13. Мониторинг ледников

Мониторинг ледников проводится путём проведения комплексного многолетнего наблюдения, изучения оценки и прогнозирование естественного состояния ледников, анализа процесса негативного воздействия изменения климата, других физических

химических и биологических воздействий, происходящих в результате воздействия природных и антропогенных факторов, а также влияние ледников на окружающую среду и подготовки соответствующей информации об этом.

2. Мониторинг ледников включает следующие направления:

1) наблюдение за состоянием и закономерностями распределения осадков, снежных слоёв, формирование и распространение ледников, их роль в развитии и прогнозировании изменения окружающей среды;

2) наблюдение за процессом влияния природных, антропогенных факторов и изменение климата на комплекс ледников, в том числе с использованием цифровых технологий, специальных программ и средств измерения;

3) использование системы космического мониторинга ледников в целях оценки слоёв снега, их размера и таяния;

4) наблюдение за состоянием лавин, происходящих в процессе таяния ледников и многолетней мерзлоты.

Статья 14. Использование результатов научных исследований по ледниковедению и мониторинга ледников

Результаты научных исследований по ледниковедению и мониторинга ледников используются в следующих целях:

1) разработка и реализация документов стратегического планирования защиты ледников и использования водных ресурсов ледников;

2) прогнозирование состояния окружающей среды формирования водных ресурсов;

3) разработка оперативных карт снегопадов, определение площади и границы ледников, прогнозирование схода пульсирующих ледников и схода лавин с целью предотвращения нежелательных последствий связанных с ними стихийных бедствий;

4) разработка и представление рекомендаций по предотвращению антропогенного воздействия на ледники и снежные покровы, а также негативного воздействия быстрого таяния ледников и снега на население, экономику и окружающую среду;

5) иные цели, направленные на защиту ледников, в соответствии с законодательством Республики Таджикистан.

Статья 15. Государственная наблюдательная сеть ледников

1. Государственная наблюдательная сеть ледников включает комплекс постоянных и передвижных точек, в том числе постов, станций, обсерваторий и лабораторий, занимающихся наблюдением за формированием и изменениями состояния ледников, сугробов и многолетней мерзлоты, водных ресурсов, изучение ландшафтных и климатических, гидрологических и гидрометеорологических особенностей, а также учёт качества воды, изотопного состава, санитарного состояния ледников и сугробов.

2. Деятельность государственной наблюдательной сети ледников направлена на проведение их изучения и мониторинга в целях сбора, анализа, обработки, подготовки информации и её предоставления в соответствующие государственные органы.

3. Организация государственной наблюдательной сети ледников, в том числе многолетней мерзлоты, прекращение деятельности или изменения мест их размещения осуществляются в порядке, определённом Правительством Республики Таджикистан.

4. Государственная наблюдательная сеть ледников является составной частью государственной гидрометеорологической сети Республики Таджикистан.

5. Предоставление земельных участков для размещения точек государственной наблюдательной сети ледников осуществляется в порядке, установленном законодательством Республики Таджикистан.

Статья 16. База данных об изучении и мониторинге ледников

1. База данных об изучении и мониторинге ледников это комплекс собранных, упорядоченных, дополненных и документированных сведений о состоянии ледников.

2. База данных об изучении и мониторинге ледников создаётся уполномоченными государственными органами в области защиты ледников.

3. Информация из базы данных об изучении и мониторинге ледников предоставляется в соответствии законодательством Республики Таджикистан.

Статья 17. Трансграничные ледники Республики Таджикистан

Правовой статус трансграничных ледников Республики Таджикистан, проведение научно – исследовательских работ, мониторинга, оценки и их защита устанавливаются в порядке, установленном законодательством Республики Таджикистан международными соглашениями Республики Таджикистан.

ГЛАВА 4. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 18. Международное сотрудничество по защите ледников

Международное сотрудничество по защите ледников осуществляется в соответствии законодательством Республики Таджикистан и международными правовыми актами, признанными Таджикистаном.

Статья 19. Ответственность за несоблюдение требований настоящего Закона

Физические и юридические лица за несоблюдение требований настоящего Закона привлекаются к ответственности в порядке, установленном законодательством Республики Таджикистан.

Статья 20. Порядок введения в действие настоящего Закона

Настоящий Закон ввести в действие после его официального опубликования.

Президент
Республики Таджикистан

Эмомали Рахмон

г. Душанбе
3 января 2024 года
№2026

Қонуни Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Закон Республики
Таджикистан

Оид ба қабул кардани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон
«Дар бораи хифзи пиряхҳо»

Мутобиқи моддаи 60 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон **қ а р о р м е к у н а д:**

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хифзи пиряхҳо» қабул карда шавад.

Муовини Раиси Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Д. Мансурӣ

ш. Душанбе, 6 декабри соли 2023,
№ 1167